

Міністерство освіти і науки України

Донбаська державна машинобудівна академія (ДДМА)

(повне найменування вищого навчального закладу)

фізичного виховання і спорту

(кафедра)

МЕНЕДЖМЕНТ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

Укладач: Белікова О.Ю. д.е.н., доцент

Фоміченко І.П. к.е.н., доцент

Затверджено на засідання кафедри фізичного виховання і спорту,

Протокол № 21 від 30.08.2024 р.

2024

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ЇХ ЗМІСТ

Семінарське заняття №1 Методи менеджменту у фізичній культурі та спорті

План семінарського заняття

1. Суть менеджменту. Теорія управління.

Походження і багатозначний зміст понять «менеджмент» і «спортивний менеджмент». Співвідношення понять «менеджмент» і «управління». Зв'язок менеджменту з наявністю професійних керуючих.

2. Задачі і цілі менеджменту в ФКіС. Механізм менеджменту.

Поняття і види соціальних цілей у фізкультурно-спортивної організації. Цілі як відображення місії організації та соціальної політики держави з розвитку фізичної культури і спорту в Україні. Генеральна мета і дерево цілей фізкультурно-спортивної організації.

3. Предмет та функції менеджменту в галузі фізична культура та спорт.

Поняття і характеристика загальних функцій спортивного менеджменту. Поняття і характеристика галузевих (спеціальних, конкретних) функцій спортивного менеджменту. Взаємодія загальних та галузевих функцій спортивного менеджменту. Склад, зміст і значення принципів управління фізичною культурою і спортом в ринкових умовах.

4. Методи менеджменту у фізичній культурі та спорті.

Обґрунтування методів спортивного менеджменту. Класифікація методів спортивного менеджменту.

5. Система менеджменту в ФКіС, об'єкт та суб'єкт управління.

Спортивна організація як самоврядна система. Основні елементи та властивості соціальної самокерованої системи. Суб'єкт і об'єкт управління та їх цільова взаємодія.

6. Різновиди менеджменту у фізичній культурі та спорті: стратегічний, програмний, організаційний, персонал-менеджмент, інноваційний.

Різновиди спортивного менеджменту (стратегічний, програмний, організаційний, персонал-менеджмент, інноваційний). Розкрити зміст кожного зокрема.

7. Спортивний менеджмент в Європі та світі.

Етапи розвитку спортивного менеджменту в Європі та світі.

Питання для самоконтролю знань

1. Визначення поняття –спортивний менеджмент».
2. Мета спортивного менеджменту.
3. Завдання спортивного менеджменту на сучасному етапі економічного і соціального розвитку України.
4. Менеджмент у діяльності фахівця фізичної культури і спорту.

5. Організація. Її елементи і функції, ієрархічна структура.
6. Управління змагальною діяльністю.
7. Управління в системі підготовки спортсменів.
8. Сутність управління фізичною культурою і спортом.
9. Сучасні принципи спортивного менеджменту.
10. Система функцій управління фізкультурно-спортивною організацією.

Семінарське заняття №2 **Технологія створення фізично-спортивної організації**

План семінарського заняття

1. Технологія створення ФКіС організацій.

Розкрити суть та зміст технології створення ФКіС організації. Основні процедури створення ФКіС організацій.

2. Процедура вибору організаційно-правової структури.

Головні етапи створення ФКіС організацій. Проаналізуйте ЗУ «Про фізичну культуру і спорт».

3. Процедура інституціоналізації ФКіС організацій.

Розкрийте суть процедури інституціоналізації ФКіС організацій. Етапи інституціоналізації ФКіС організацій. Порядок проведення загальних зборів.

4. Установчі документи ФКіС організацій, розробка статуту. Засновницький договір та Статут.

Специфіка створення установчих документів ФКіС організацій: засновницького договору та статуту.

5. Державна реєстрація, виготовлення печатки, поставлення на облік в органі державної статистики, податковому органі та позабюджетних фондах.

Пакет документів для подачі на державну реєстрацію. Процедура державної реєстрації громадського об'єднання.

6. Відкриття розрахункового рахунку.

Процедура відкриття розрахункового рахунку. Схеми державної реєстрації юридичної особи. Перлік документів після проведення реєстрації посадові особи Підприємства.

7. Органи управління ФКіС.

Органи виконавчої влади, які реалізують функції держави на місцях щодо управління діяльністю галузі ФКіС. Аналіз ЗУ «Про фізичну культуру і спорт».

Питання для самоконтролю знань

1. Розкрийте сутність категорії „організація».
2. Які загальні особливості характерні для спортивних організацій?
3. Розкрийте сутність системного підходу до організації.
4. Перелічіть елементи середовища прямої дії.
5. Перерахуйте основні елементи, що створюють середовище непрямої дії.
6. Перелічіть ознаки, якими характеризується відкрита система.
7. Наведіть класифікаційні ознаки, за якими виділяють окремі види організацій.
8. Наведіть класифікацію організацій за формами підприємництва і розкрийте сутність наведених категорій.
9. Які документи необхідні для подачі на державну реєстрацію?
10. Компетенція – це.....

Семінарське заняття №3

Інформаційне забезпечення менеджменту у фізичній культурі і спорті

План семінарського заняття

1. Інформація як предмет, засіб та продукт праці менеджменту.
Розкрийте суть поняття «інформація». Класифікація інформації.
2. Зміст інформаційного забезпечення менеджменту у фізичній культурі та спорті. Інформатизація фізичної культури та спорті: концептуальні положення.
Інформація цільового призначення. Носії інформації у ФКіС. Інформаційні технології. Особливості, що впливають на інформаційне забезпечення менеджменту ФКіС. Види інформаційного забезпечення. Документи, які містять управлінську інформацію у фізкультурно-спортивних організаціях.
3. Комунікації в менеджменті, їх суть та роль в системі управління.
Розкрийте суть поняття «комунікація». Мета комунікації. Роль комунікації в системі управління.
4. Комунікаційний процес, його елементи та етапи.
Обґрунтуйте поняття «комунікаційний процес». Модель комунікаційного процесу. Етапи здійснення комунікаційного процесу. Структура повідомлення.
5. Способи комунікацій. Комунікаційні канали і сфери їх використання.
Охарактеризуйте способи комунікації. Методи комунікації. Комунікаційний канал, його класифікація.
6. Комунікаційні перешкоди і засоби їх подолання.
Розкрийте суть поняття «комунікаційні перешкоди». Методи усунути комунікативних перешкод.
7. Теорія прийняття рішень. Моделі прийняття управлінських рішень.
Управлінські рішення та процес прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття рішень.

Питання для самоконтролю знань

1. Що таке інформація?
2. Як класифікують інформацію?
3. Автоматизоване робоче місце (АРМ) спортивного менеджера – це ....
4. Що є основою комунікації?
5. Які елементи комунікаційного процесу ви знаєте?
6. Коли комунікаційний процес вважають завершеним?
7. Як здійснюються невербальні комунікації?
8. Інтерактивні канали комунікації – це.....
9. Ухвалення управлінського рішення – це.....

Семінарське заняття №4 Формування та розвиток колективу

План семінарського заняття

1. Керівництво і його стилі, лідерство. Влада та особистий вплив на підлеглих. Влада, її форми і джерела.

Лідерство як основа успішного керівництва. Види лідерства. Основні якості лідера. Стилi лідерства. Влада, її форми і джерела. Компетентності спортивного менеджера.

2. Суть, види і характеристики колективів. Формальні та неформальні групи.

Розкрити суть поняття «колектив». За яким ознаками характеризуються колективи. Формальні та неформальні групи організації.

3. Формування та розвиток колективу. Людина та організаційне оточення.

Формування колективу. Підбір персоналу. Стадії становлення та розвиток колективу. Звільнення персоналу.

4. Управління конфліктними ситуаціями. Міжособистісні і міжгрупові конфлікти.

Розкрийте суть поняття «конфлікт». Типи конфліктів. Методи управління конфліктними ситуаціями.

Питання для самоконтролю знань

1. Дайте характеристику лідеру.
2. Як ви розумієте авторитарний стиль керівництва?
3. Влада і сила одне і те ж? Поясніть.
4. Які ознаки формальних і неформальних груп.
5. Яка мета формальних груп?
6. Як відбувається стадія притирання в колективі?
7. Конфлікт – це.....
8. Як зробити конфлікт результативним?

Семінарське заняття №5

Види планування спортивних організацій та їхній зв'язок

План семінарського заняття

1. Сутність та види планування. Планування, як функція менеджменту.
*Зміст планування в управлінській діяльності спортивних організацій.
Класифікація планів спортивних організацій. Етапи планування.*
2. Суть, завдання і принципи планування.
Процес організаційного планування, його способи та методи. Принципи планування. Значення та завдання планування роботи в спорті. Фізична культура і спорт в освітніх установах. Планування фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів. Охорона здоров'я громадян при заняттях фізичною культурою і спортом.
3. Види внутрішнього планування та їх зв'язок.
Етапи планування. Види планування та їх зв'язок. Схема планування діяльності підприємства.
4. Стратегічне планування. Методологія та етапи стратегічного планування.
Сутність понять «стратегія», «стратегічне планування». Процес здійснення стратегічного планування в спортивних організаціях. Модель стратегічного планування.
5. Розроблення загальної та функціональної стратегій організації.
Формулювання місії і цілей. Три напрями загальної стратегії. Функціональні стратегії організації. Види функціональних стратегій.
6. Бізнес-планування.
Бізнес-план фізкультурно-спортивної організації. Структура та зміст бізнес-плану фізкультурно-спортивної організації. Бізнес-план з торгівлі спортивними товарами. Цілі спортивного спонсорства.

Питання для самоконтролю знань

1. Визначте сутність функцій планування та їх класифікацію в спортивних організаціях.
2. Назвіть етапи планування діяльності спортивної організації.
3. Перелічіть види планів і дайте їх характеристику.
4. Наведіть структуру річного плану розвитку спортивної організації.
5. Як здійснюється стратегічне планування спортивної організації?
6. Розкрити зміст тактичного планування фізкультурно-спортивної організації.
7. Розкрити зміст оперативного планування фізкультурно-спортивної організації.
8. Розкрити зміст бізнес-плану фізкультурно-спортивної організації.

Семінарське заняття №6 Мотивація та стимулювання персоналу

План семінарського заняття

1. Система, цілі та ефективність керування персоналом.

Мотивація та стимулювання праці у фізкультурно-спортивних організаціях. Чинники, що впливають на потреби людини. Теорія мотивації А.Маслоу. Індивідуальна поведінка людини (мотив та мотивування). Управлінське тестування персоналу фізкультурно-спортивних організацій.

2. Основні аспекти планування робіт з персоналом та оптимізація чисельності персоналу. Раціональне використання кадрових ресурсів.

Кадрове планування. Методи керування кадрами. Головні принципи роботи з кадрами. Ефективність роботи з підбору й відбору кадрів. Ефективність керування персоналом. Планування ресурсів, набір персоналу, відбір, визначення заробітної плати й компенсації, профорієнтація й адаптація, навчання оцінка трудової діяльності, підвищення, зниження, перевід, звільнення, підготовка керівних кадрів, трудові відносини, зайнятість.

3. Кваліфікаційні категорії працівників галузі ФКіС.

Аналіз та обґрунтування Класифікатора професій. Розкрити суть класифікації, професії. Класифікаційний рівень. Компетентності спортивного менеджера.

4. Форми морального стимулювання праці у сфері ФКіС.

Зовнішня та внутрішня винагорода. Державні нагороди та відомчі відзнаки. Кваліфікаційні категорії працівників фізкультурно-спортивних організацій. Участь працівників фізичної культури і спорту в професійних конкурсах. Форми морального стимулювання праці у сфері ФКіС.

Питання для самоконтролю знань

1. Визначте поняття «мотиви», «потреби», «винагорода».
2. Розкрийте сутність мотивації як функції управління.
3. Що є основою теорії мотивації А. Маслоу?
4. В чому полягають відмінності між змістовними та процесуальними теоріями мотивації?
5. Дайте визначення «професія».
6. Кваліфікаційні категорії працівників в галузі ФКіС.
7. Що таке внутрішня мотивація?
8. Що таке зовнішня мотивація?
9. Назвіть основні компетентності спортивного менеджера.

Семінарське заняття №7

Система контролю та умови її ефективного функціонування

План семінарського заняття

1. Місце контролю в системі управління.
Розкрити суть контролю як виду управлінської діяльності. Функції контролю.
2. Види управлінського контролю. Етапи процесу контролювання.
Поняття, види і технології контролю в управлінні персоналом спортивних організацій. Контролюючі показники в діяльності спортивних організацій.
3. Система контролю та умови її ефективного функціонування.
Зміст системи контролю. Проектування системи контролю. Ефективність системи контролю.
4. Процес контролювання поведінки працівників.
Типи поведінки людей. Модель процесу контролю поведінки працівників. Організаційна культура.

Питання для самоконтролю знань

1. Що передбачає контроль?
2. Розкрити сутність і види контролю.
3. Що являє собою контролінг і його відмінність від контролю?
4. Назвіть види управлінського контролю.
5. Охарактеризуйте лінійний, функціональний та операційний контроль.
6. Як зробити контроль ефективним?
7. Охарактеризуйте організаційну культуру організації.
8. Інструменти контролю.

Семінарське заняття №8

Ринкові відносини в спорті

План семінарського заняття

1. Економічна діяльність фізкультурно-спортивних організацій.
Господарська та інша комерційна діяльність у ФКіС.
2. Ринкові відносини в спорті.
Ринок та ринкові відносини в галузі ФКіС. Конкуренція та методи конкурентної боротьби на ринку спортивних послуг. Методи та засоби залучення спонсорських коштів. Переговори та контракти. Організація ділових бесід та наведення контактів.
3. Спонсорство у сфері спорту.
Пошук потенційних спонсорів та меценатів. Законодавча база по залученню спонсорських коштів.

Питання для самоконтролю знань

1. Що таке ринок фізкультурних послуг?
2. Фактори впливу на ринок фізкультурно-спортивних послуг.
3. Що знижує попит на фізкультурно-спортивні послуги?
4. Спонсорство – це .....
5. Які групи спонсорів ви знаєте?
6. Коли зростає попит на спортивно-видовищні послуги?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Балабанова Л.В. Рекламний менеджмент: Підручник/ Л.В. Балабанова, Л.О. Юзик. – К.: ЦУЛ, 2013. – 391с.
2. Економічна теорія: навч. посіб. / [Л. С. Шевченко та ін.] ; за заг. ред. дра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2016. - 267 с.
3. Економічна теорія: навч. посіб. / Г. І. Скорик, В. В. Барінов, М. Б. Швецова ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. - 187 с.
4. Економічна теорія: навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. М. Стрішенець, В. І. Ліщук, Л. В. Єлісеєва ; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. - Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. - 236 с.
5. Жданова О. Основи управління сферою фізичної культури і спорту : навч. посіб. / Ольга Жданова, Любов Чеховська. – Львів : ЛДУФК, 2017. – 244 с.
6. Кожушко, Л. Ф., Кузнецова, Т. О., Судук, О. Ю. Основи менеджменту і маркетингу. – Рівне : НУВГП, 2016 – 291 с.
7. Кузнецова Т.О., Янковська Л.А., Савіна Н.Б., Семчук Ж.В., Менеджмент. Теорія та практика. Навчальний посібник. - 2013 – 293 с.
8. Маркетинг і логістика: концептуальні основи та стратегічні рішення. Навч. посібник у схемах і таблицях (для організації самост. роботи студентів ВНЗ). / С.В.Смерічевська, М.В.Жаболенко, С.В.Чернішева та ін.: за заг. ред. С.В. Смерічевської – Львів: «Магнолія 2006», 2013. – 548с.
9. Мізюк Б.М., Тучковська І.І., Артищук І.В. Стратегічний менеджмент: навч. посіб. / Б.М.Мізюк, І.І.Тучковська, І.В.Артищук; Видавництво «Магнолія 2006». - Львів - 2013. – 376 с.

Допоміжна

1. Криштанович С. Європейський досвід формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту / С. В. Криштанович // Педагогічний альманах : зб. наук. праць / редкол. В. В. Кузменко (голова) та ін. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2017. – Вип. 35. – с. 204 – 211
2. Криштанович С. Ключові компетенції менеджера фізичної культури і спорту / С. В. Криштанович, М. Ф. Криштанович // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали XI міжнародна науково-практична конференція (10-11 травня 2018 року, м. Львів). – Львів : ЛДУФК, 2018. С. 319- 322
3. Криштанович С. Принципи формування цінностей у спортивних менеджерів / С. В. Криштанович // Пріоритети сучасної науки (частина II) : матеріали Міжнародній науково-практичній конференції (Київ, 27 – 28 жовтня 2017 року). – Київ. : МЦНД, 2017 – С. 31-32.

4. Криштанович С. Процес формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту / С. В. Криштанович // Нова педагогічна думка : науково-методичний журнал. – Рівне : РОППО, 2017. – Вип. 3 (91) – с. 65 – 71

5. Криштанович С. Система формування ключових компетентностей майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту / С. В. Криштанович // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»: зб.наук. пр. / Ред.кол. : Козубовська І.В. (гол.ред.) та ін. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2018. – Випуск 1 (42), Частина I, Частина II. – С. 122-126

5. Kryshtanovych S. Concept of Future Sports Managers' Professional Competences Formation / M. Kryshtanovych, S. Kryshtanovych, M. Navrylyuk // Ukrainian Journal of Educational Research. – V. 2, №1(2). 2017 – P. 57-61

6. Криштанович С. Етапи підготовки системи формування професійної компетентності спортивних менеджерів / С. В. Криштанович // Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи / [редактори-упорядники: Я.Гжесяк, І.Зимомря, В.Ільницький]. – Конін – Ужгород – Дрогобич: Посвіт, 2018. – С. 200-202

7. Трейсі, Брайан. Як керують найкращі. [Як одержати максимум від себе та інших. Секрети, перевірені на практиці] / Б. Трейсі ; пер. з англ. Р. Клочка. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2017. – 208 с.

8. Феррацці К. Ніколи не їжте наодинці та інші секрети успіху завдяки широкому колу знайомств / Кейт Феррацці. – Нью-Йорк, 2014. – С. 400.

9. Чан Кім В. Стратегія блакитного океану / В. Чан Кім, Рене Моборн. – Бостон, 2015. – С. 288.